

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРИЙОМІВ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Надія БАБУХ, Інна ГЕОРГІЦЕ,
 ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”, Чернівці (Україна),
 skoromovk@gmail.com; inna.i.gh@gmail.com

THE USE OF INNOVATIVE METHODS OF LEARNING IN THE UKRAINIAN LITERATURE TEACHING

Nadiia BABUKH, Inna GEORHITSE,
 Higher State Educational Establishment of Ukraine
 “Bucovinian State Medical University”, Chernivtsi (Ukraine),
 ORCID ID: 0000-0001-9003-8958; ORCID ID: 0000-0002-5556-3893

Бабух Надежда, Георгицэ Інна. Использование инновационных приемов обучения на занятиях украинской литературы. В статье рассмотрены инновационные приемы и технологии, способствующие лично ориентированному подходу в обучении и развитии ключевых компетенций будущего медика на занятиях украинской литературы в Черновицком медицинском колледже БГМУ. **Актуальность** исследования обусловлена необходимостью освещения проблем преподавания украинской литературы с помощью различных инновационных педагогических приемов, методов и форм. **Методы исследования** обусловлены его целями и задачами. В работе использованы описательный метод, наблюдение, классификации. **Научная новизна** работы заключается в том, что впервые проанализировано роль использования инновационных приемов для обучения на занятиях украинской литературы. **Выводы.** Определено содержание инновационных приемов и их путей реализации с учетом лично ориентированного подхода к обучению украинской литературы, что значительно улучшает качество подачи учебного материала и результативность его усвоения студентами, обогащает содержание образовательного процесса, повышает мотивацию к изучению украинской литературы, создает условия для более тесного партнерства между преподавателями и студентами.

Ключевые слова: средства, методы лично ориентированного подхода, инновационные приемы, инновационная технология, украинская литература.

Інноваційна технологія – це певна система навчання, яка гарантує засвоєння знань у процесі спілкування викладача та студентів й допомагає розвивати творчість і креативність, нестандартність і неординарність, а також сприяє розвитку особистісно орієнтованого навчання. “Дати можливість вчитися всім учням”, – ось як визначив свою діяльність відомий педагог В. Сухомлинський. Щоб зробити кожного учня щасливим, викладач допомагає йому вчитися, сприяє перемозі в навчанні, в олімпіадах, конкурсах тощо¹. Варто зазначити, що інноваційні методи навчання на заняттях української літератури – це партнерські стосунки між викладачем та студентом, студентом та викладачем, студентом та студентом, у результаті яких здійснюється досягнення мети й завдань заняття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв’язання проблеми свідчить, що темі інноваційних прийомів навчання присвячені наукові розвідки А. Піхоти, Л. Пироженко, О. Пометун, Г. Самохіна, М. Скрипник, Н. Суворова, Т. Симоненко, Н. Пентилюк, А. Ярошенко та інших, які вивчали теоретичні засади, пов’язані з визначенням сенсу інноваційних методів, їх класифікації та результативності використання (переважно у загальноосвітніх закладах). Серед сучасних досліджень інноваційних технологій ми спирались на роботи І. Гламаздіна, С. Коган, О. Савенкова, Л. Шаламовської. Окрім того, теорія та практика іннова-

ційних технологій на уроках української мови та літератури розкриті в працях Н. Яремчук, І. Явдошенко, Н. Солодюк².

Мета дослідження – окреслити прийоми інноваційного навчання на заняттях української літератури.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю детального вивчення прийомів інноваційних технологій. У дослідженні використані такі **наукові методи:** описовий, спостереження, класифікації.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що вперше проаналізовано використання інноваційних прийомів навчання на заняттях з української літератури в Чернівецькому медичному коледжі БДМУ відповідно до тематичного планування навчальної дисципліни.

Виклад основного матеріалу. Вивчення літератури сьогодні – це не просто вивчення біографії того чи іншого письменника чи аналіз композиційної побудови художнього полотна, а насамперед формування тонкого смаку, прищеплення любові до рідної землі, до мистецтва слова, виховання Людини.

Задля успішного вивчення певного літературного матеріалу педагогові необхідно продумувати дидактичну основу заняття, а також уважно підбирати педагогічну техніку – засоби та прийоми досягнення мети. Методична інноватика охоплює всі рівні моделі, зокрема, прийоми навчання літератури.

Продуктивними на заняттях української літератури

¹ Zhytnyk B. O. Formy i metody navchannia [Forms and methods of teaching], Kharkiv, 2005, P. 48 [in Ukrainian].

² Holoborodko Ya. Yu., Shcherbakova N. V. Interaktyvne navchannia na urokakh ukrainkoi movy ta literatury [Interactive learning in the Ukrainian language and literature], Kharkiv: Osнова, 2007. P. 23 [in Ukrainian].

вважаємо ігрові форми інноваційних технологій, як-от:

1. “Роби так, як я”. Даний прийом полягає в повторенні студентом дій викладача (під час виразного читання поезій, наприклад, “У теплі дні збирання винограду” М. Рильського або ж аналізу тексту “Модри Камень” О. Гончара).

2. Лабораторні студії проводять у вигляді літературознавчого аналізу “під мікроскопом” невеликого за обсягом художнього тексту (вірша Л. Костенко “Хай буде легко. Дотиком пера...”, уривку з новели Г. Тютюнника “Зав’язь”, драми-феєрії Л. Українки “Лісова пісня”).

3. Іспит. Студенти самі готують перелік питань до уявного іспиту з української літератури у тестових завдань у форматі ЗНО або традиційних запитань з програвових творів.

4. Форум. Різновид дискусії, під час якої учасникам дозволено виступати стільки часу, скільки зможуть тримати увагу аудиторії. Необхідно визначити, яким способом студенти демонструватимуть своє бажання припинити нецікавий для них виступ одногрупника (наприклад, підносячи праву руку). Такий прийом можливо використовувати за умови високої культури студентського колективу (“Степан Радченко – успішна людина чи користолобний егоїст?” за романом В. Підмогильного “Місто”).

5. Дебати. Тип дискусії, у якій строго регламентовано питання для обговорення, час на виступ, вимоги щодо чіткості аргументів, доказовості критичних зауважень опонентів, конструктивності пропозиції (“Чи можна пробачити зраду?” за романом у віршах Ліни Костенко “Маруся Чурай”).

6. Кейс-навчання. Під цим визначенням розуміють ситуативне навчання, що є максимально наближеним до життя. Для усвідомлення реальної життєвої ситуації актуалізується комплекс знань. Прикладом може слугувати розповідь викладача про наближення ювілею письменника, група студентів створює ювілейну спілку: пише сценарій заходу, готують випуск стіннівки, ювілейне видання (19 березня - 90 років з дня народження Ліни Костенко (1930), письменниці, громадської діячки).

7. Лабіринт дій. Прийом передбачає роздавання друкованого матеріалу: картки із художніми текстами, аналізом у різних аспектах. Важливо правильно вибрати відповідну комбінацію карток, що відобразатиме всебічний аналіз кожного твору або фрагментів, а також пояснити свій вибір.

8. Напівголосне навчання. Цей прийом варто застосовувати для творів зі складною проблематикою (пригодницький роман “Тигрлови” І. Багряного, соціально-психологічний роман “Хіба ревуть воли, як ясла повні?” П. Мирного). Аудиторія поділяється на підгрупи відповідно до мікродискусій. Кожна група працює над визначеною проблемою твору. Студенти простежують за ходом дослідження і розв’язання проблеми у творі, а також висловлюють власну думку з приводу цього питання.

9. Рефлексія як прийом навчання є способом самопізнання, самоаналізу, самооцінювання. У процесі роботи в аудиторії викладач несподівано пропонує студентам задуматися над виконуваною роботою і, можливо, дійти до несподіваного рішення, досягнення проблеми або шляху її вирішення.

10. Ланцюжок асоціацій використовуємо, обираючи визначений уривок з художнього твору як початок

для асоціативного ряду, який студенти продовжують індивідуально або попарно в групі (“Хрест для Івана Дідуха – це...” з новели “Камінний хрест” В. Стефаника, “Щастя для героїнь новели “Valse melancholique” - це ...” за твором О. Кобилянської).

11. План саморозвитку. Прийом доцільно використовувати для роботи з обдарованими активними студентами. Які консультуються спершу з викладачем, потім складають план свого літературного саморозвитку. До програми входить не тільки прочитання художніх текстів, опрацювання теоретичного матеріалу та додаткових джерел, а й формування вмінь аналізувати твір, писати творчі роботи. Викладач радить схеми аналізу, рекомендації, перелік вимог.

12. Проектування. Використовуємо прийом для розвитку системного мислення через складання проекту вивченої нової теми – щойно прочитаного, але ще не обговорюваного в аудиторії твору. Після реалізації зазвичай проводимо (через 1-2 тижні) презентацію його результатів (До Дня поезії).

13. Експертиза. Прийом полягає в тому, що група студентів ставить питання одногрупникові. Експерти розподіляють між собою обов’язки: кожен з них перевіряє певний аспект знання і розуміння художнього твору на рівнях прочитання, аналізу, інтерпретації. Їхні запитання та експертний висновок характеризують компетентність не лише одногрупника, а й самих експертів.

14. Сприйняття та обговорення. Прийом ґрунтується на вивченні проблеми, яка починається із пояснення власних почуттів та інтуїтивних вражень під час сприйняття художнього тексту. Пізніше проводимо дискусію, що присвячується системному обговоренню тем.

15. Алгоритм. При використанні цього прийому системний план, метою якого є розв’язання проблем. Які в свою чергу поділяємо на декілька простих операцій із вказаним алгоритмом виконання. (Найчастіше застосовуємо під час ідейно-художнього аналізу поезії).

16. “Скринька Пандори”. Так називаємо прийом, під час якого педагог кидає до заздалегідь підготовленої скриньки аркуші із порушеними літературознавчими проблемами. Студенти виймають аркуші, виконують завдання, після чого презентують свої результати роботи. Підсумком роботи студентів має бути узагальнення теми у вигляді презентації, стіннівки, літературного журналу.

17. Тренінг – прийом періодичного спеціально організованого спілкування з метою набуття певних умінь та навичок. При викладанні літератури ефективними є тренінги з визначення тропів, метричного аналізу поезії, виразного, орфоепічно правильного декламування поезії, стилістичного редагування власного висловлення.

18. Дискусія є одним із основних діалогічних прийомів інноваційного навчання. Проведення передбачає такі етапи: чітке визначення мети; прогнозування позицій і реакцій учасників дискусії; планування викладачем своєї позиції; підбір запитань; усвідомлення та аналіз різноманітних точок зору опонентів; прогнозування їхніх позицій та реакцій; узагальнення, позитивний висновок. Завдання викладача полягає у створенні атмосфери вільної думки; забезпеченні розуміння та підтримки аудиторії мети дискусії, стимулюванні у висловлюванні ідей, можливості виступу кожного учасника, роз’ясненні складних питань; забезпеченні студентів потрібною інформацією; підведенні підсумків; стеженням за

екологічність висловлювань учасників дискусії. Особливість літературної дискусії полягає в тому, що вона часто завершується не переконанням опонентів, а глибоким усвідомленням індивідуальної правильності особистого вибору.

Висновки. Отже, можна стверджувати, що впровадження інноваційних прийомів значно покращує якість подачі навчального матеріалу й результативність його засвоєння студентами, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення української літератури, створює умови для більш тісного партнерства між викладачами та студентами.

Деякі інноваційні прийоми можуть набувати статусу методу за умови цілеспрямованого постійного і поширеного на всю аудиторію застосування. Викладач української літератури створює власну, адаптовану до певної аудиторії, систему викладання, керуючись не лише методичними традиціями, а й використовуючи сучасні технології навчання. З метою розвитку читачької активності та культури студента вважаємо за доцільне використання різноманітних інноваційних прийомів та методів.

Nadiia Babukh, Inna Heorhitse. The use of innovative methods of learning in the ukrainian literature teaching. Objectives. The article outlines innovative techniques and technologies that contribute to an individual-centered approach in the training and development of key competencies of the future physician at the classes of Ukrainian literature at the Chernivtsi Medical College of BSMU.

The research is aimed by the need to highlight the problems of teaching Ukrainian literature with the help of various innovative pedagogical techniques, methods and forms. Research methods are determined by its goals and objectives. The descriptive method, observation, classifications are used in the work.

The scientific novelty of the work lies in the fact that the role of using innovative techniques for teaching Ukrainian literature in classes is analyzed for the first time. Conclusions. The content of innovative techniques and their ways of implementation is determined taking into account a personality-oriented approach in teaching Ukrainian literature, which significantly im-

proves the quality of teaching material and the student's comprehension by students, enriches the content of the educational process, increases motivation for studying Ukrainian literature, creates conditions for a closer partnership between teachers and students.

Key words: means, methods of personality-oriented approach; innovative techniques; innovative technology, Ukrainian literature.

Бабук Надія – викладач кафедри суспільних наук та українознавства ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”. Коло наукових інтересів: формування ключових компетентностей майбутніх медиків; інтерактивне навчання на заняттях української мови як іноземної; особистісно орієнтований підхід на заняттях української мови як іноземної.

Nadiia Babukh – teacher of Department of Social Sciences and Ukrainian Studies of Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovinian State Medical University”, Chernivtsi (Ukraine). Research interests: formation of key competencies of future physicians; interactive training in the classes of Ukrainian language as a foreign language; personally oriented approach to the classes of Ukrainian language as a foreign language.

Георгіце Інна – викладач кафедри суспільних наук та українознавства ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”. Коло наукових інтересів: формування ключових компетентностей майбутніх медиків; інтерактивне навчання на заняттях української мови як іноземної; особистісно орієнтований підхід на заняттях української мови як іноземної.

Inna Heorhitse – teacher of Department of Social Sciences and Ukrainian Studies of Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovinian State Medical University”, Chernivtsi (Ukraine). Research interests: formation of key competencies of future physicians; interactive training in the classes of Ukrainian language as a foreign language; personally oriented approach to the classes of Ukrainian language as a foreign language.

Received: 02.02.2020

Advance Access Published: March, 2020

© N. Babukh, I.Heorhitse, 2020